

Styrelsen	2021-06-30 / 07-01
Handling nr	11.7
Handläggare	Johanna Möllersten
Daterad	2021-06-07
Reviderad	

Till
Styrelsen för Västtrafik AB

Rekommendation för beslut om allmän trafikplikt Trafik 2023 Dalsland, Kungälv, Stenungsund

I enlighet med Lag (2010:1065) om kollektivtrafik ska ett avtal om allmän trafik som ingås av en regional kollektivtrafikmyndighet, eller av den till vilken befogenheter överlämnats, grunda sig på ett beslut om allmän trafikplikt. Kollektivtrafiknämnden har gett Västtrafik befogenheter att upphandla och teckna avtal om allmän trafik. Som underlag för beslut om allmän trafikplikt önskar kollektivtrafiknämnden Västtrafiks rekommendation avseende den trafik som Västtrafik avser upphandla.

Bifogad **Rekommendation för beslut om allmän trafikplikt** är underlag för kollektivtrafiknämnden i Västra Götalands beslut om allmän trafikplikt för Västtrafiks upphandling Trafik 2023 Dalsland, Kungälv, Stenungsund.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Med anledning av ovanstående föreslås styrelsen besluta

- att godkänna redovisad rekommendation till beslut för allmän trafikplikt, samt
- att översända rekommendationen till kollektivtrafiknämnden för fastställelse.

Skövde dag som ovan

Lars Backström

Camilla Holtet

Rekommendation för beslut om allmän trafikplikt
Upphandling Trafik 2023

Dalsland, Kungälv, Stenungsund

2021-06-07

Innehållsförteckning

1.	Bakgrund.....	4
2.	Beskrivning av nuvarande trafik och resandet.....	4
2.1	Dalsland	5
2.2	Kungälv.....	7
2.3	Stenungsund.....	8
3.	Framtida trafik	10
4.	Drivmedel	11
5.	Finansiering och resurskonsekvenser av beslutet	11
6.	Resultat av genomförda samråd inför upphandling	11
7.	Västrafiks rekommendation.....	12
7.1	Sammanfattning	12

1. Bakgrund

Västtrafik förannonserade 2019-09-05 att man hade för avsikt att under 2021/2022 upphandla kollektivtrafik inom Västra Götalandsregionen som omfattas av Lag (2010:1065) om kollektivtrafik.

Västtrafiks styrelse beslutade i december 2020 att under 2021/22 att genomföra upphandlingar enligt föreslagen plan.

De kommande trafikavtalen planeras att ha trafikstart i augusti 2023 respektive juni 2024 och omfattar nuvarande busstrafik inom samt till och från nedanstående kommuner:

- Kungälv
- Stenungsund
- Dals-Ed
- Färgelanda
- Åmål
- Mellerud
- Bengtsfors
- Vänersborg

Upphandlingen planeras att omfatta sammanlagt ca 70 fordon inom 3 geografiska områden:

- Dalsland
- Kungälv
- Stenungsund

Enligt kollektivtrafiklagen ska den regionala kollektivtrafikmyndigheten (RKM) fatta beslut om allmän trafikplikt. Innan beslut om allmän trafikplikt kan fattas ska myndigheten samråda med kollektivtrafikföretag för att ta reda på om det finns intresse av att utföra trafiken i kommersiell regi. Trafiken ska i sådana fall inte ska upphandlas. RKM i Västra Götaland har överlämnat befogenheten att samråda med kollektivtrafikföretagen samt att upphandla trafiken till Västtrafik AB. Västtrafik har genomfört samråd inför upphandling (SIU) i mars-april 2021.

Beslutet om allmän trafikplikt avser linjetrafiken inom de aktuella avtalen. I samband med upphandlingen av linjetrafiken kommer även skoltrafik att upphandlas på uppdrag av de kommuner som efterfrågat detta.

2. Beskrivning av nuvarande trafik och resandet

Västtrafik önskar att Kollektivtrafiknämndens beslut om allmän trafikplikt ska omfatta trafik inom de områden som funnits beskrivna i förannonseringen och som har avhandlats under samråden.

Den trafik som ska handlas upp ingår idag i avtalen för Dalsland, Kungälv och Stenungsund.

- Dalsland ca 780 000 resor/ år
- Kungälv ca 1,3 miljoner resor/år
- Stenungsund ca 680 000 resor/år

Trafiken är till sin karaktär främst ämnad för att tillgodose resenärernas dagliga behov av utbildnings- och arbetsresor samt annat vardagsresande inom samt viss in- och utpendling till större tätorter.

I trafiken inom avtal Dalsland ingår också länsöverskridande trafik till orterna Säffle och Årjäng i Värmland. Region Värmland har givit sitt medgivande till att den Regionala Kollektivtrafikmyndigheten i Västra Götalandsregionen får ta beslut om allmän trafikplikt för dessa sträckor.

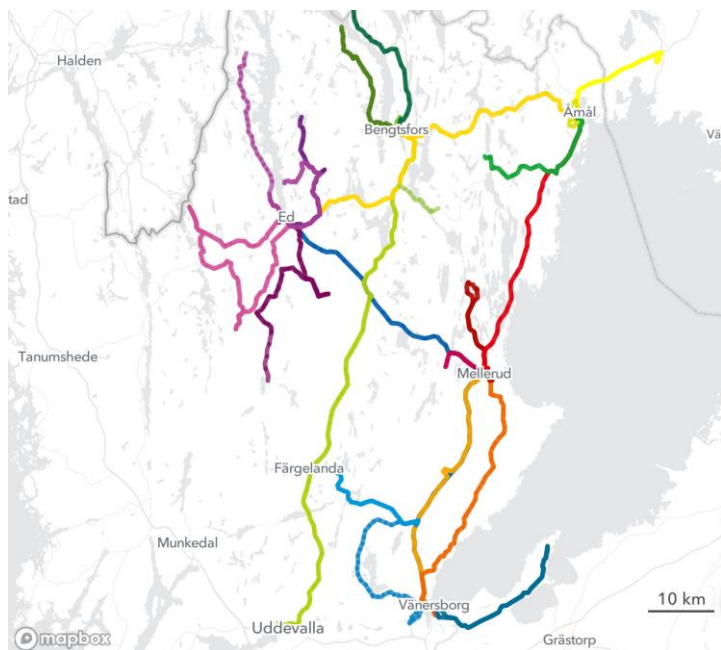
Beslut avseende berörd trafik i Värmland togs enligt ovan i KTN 2021-06-10.

2.1 Dalsland

Dagens avtal gällande Dalsland innehas av Vy och består främst av region- och landsbygdstrafik, vars syfte är att ta resenärer mellan tätorter samt till prioriterade kollektivtrafikstråk.

Dagens avtal omfattar linjerna:

- 700 Ed-Bäckefors-Mellerud-Vänersborg
- 710 Mellerud - Brålanda - Vänersborg – Trollhättan
- 711 Frändefors - Siviken – Vänersborg
- 712 Dals Rostock - Brålanda – Trollhättan
- 714 Färgelanda- Frändefors- Vänersborg/NÄL
- 718 Mellerud - Timmervik – Vänersborg
- 720 Mellerud - Upperud - Håverud - Åsensbruk - Mellerud
- 721 Mellerud - Ånimskog - Åmål
- 730 Bengtsfors - Bäckefors - Uddevalla
- 740 Bengtsfors - Dals Långed - Fengersfors - Åmål
- 750 Dals Långed - Billingsfors - Bengtsfors
- 751 Bengtsfors - Ärtemark - Torrskog
- 752 Bengtsfors - Alltorp - Bäckefors
- 755 Årjäng - Gustavsfors - Bengtsfors
- 760 Ed - Töftedal - Gesäter - Ed
- 761 Ed - Vassända - Håbol
- 764 Nössemark - Rävmarken - Ed
- 765 Ed - Rölunda - Lerdal - Kåtebol
- 774 Åmål - Säffle
- 775 Ed - Bengtsfors – Åmål
- 780 Åmålsrundan

Dagens linjenät.

År 2019 genomfördes ca 780 000 resor inom trafikavtalet, varav 43% med Periodkort, 17% med Enkelbiljetter och 40 % med Skolkort. Trafikvolymen uppgick 2019 till ca 4,2 miljoner tidtabellskilometer och trafikerades med 35 fordon.

I trafiken i Dalsland ingår regional trafik samt landsbygdstrafik i de sex Dalslandskommunerna; Bengtsfors, Ed, Färgelanda, Mellerud och Åmål samt Vänersborg. En del av linjerna i avtalet har uppdrag utanför Dalsland för att skapa förbindelser till Trollhättan och Uddevalla samt Säffle och Årjäng i Värmland.

Störst resande har linje 730 mellan Göteborg-Uddevalla-Bäckefors-Bengtsfors, som står för 25% av resandet. Linjerna 700, 710, 730 och 775 står tillsammans för 75% av resandet. Övriga linjer står för någon procent var av resandet.

Många av linjerna i trafikavtalet används i mycket stor utsträckning för skolresor.

Resandebehov i Dalsland

Befolkningen i Dalslandskommunerna uppgår till sammanlagt cirka 43 000, varav 29 000 bor i någon av tätorterna. Samtliga huvudorter och tätorter i Dalsland är viktiga målpunkter men de större orterna är viktigast då det är här det finns grundskolor, gymnasieskolor, vårdcentraler, bibliotek och handel.

I Bäckefors finns ett närsjukhus som också är en större arbetsplats. Behov finns också att med kollektivtrafiken kunna ta sig till sjukhusen i Uddevalla och Trollhättan.

Större orter i närområdet är också viktiga målpunkter för arbete, utbildning och fritidsresor, till exempel Trollhättan, Vänersborg, Uddevalla och Göteborg.

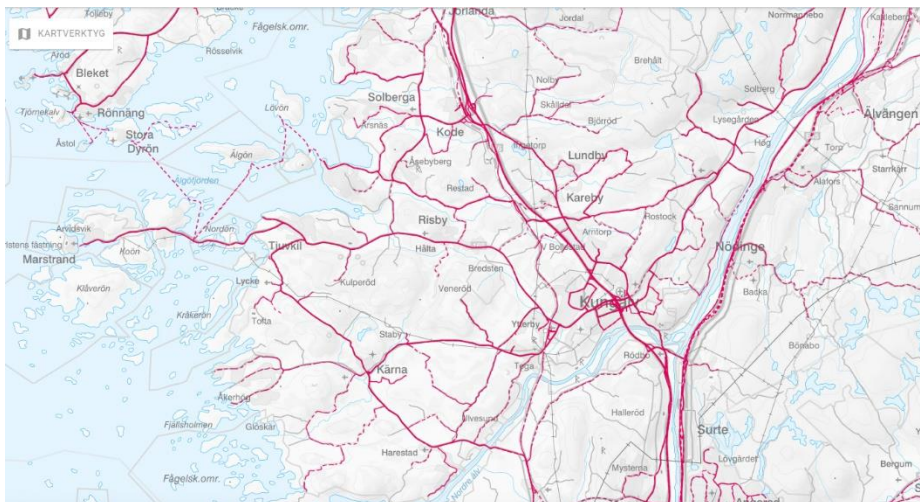
I området fyller den allmänna kollektivtrafiken en viktig funktion för skolresandet. Många linjer har en hög andel skolkortsstämplingar. Den glea befolkningsstrukturen gör att bilinnehavet bland förvärvsarbetande är högt och kollektivtrafikens marknadsandel för arbetspendling låg

2.2 Kungälv

De nuvarande trafikavtalen innehas av Bivab och omfattar landsbygdstrafik men även tätortstrafik och några regionala linjer med direktförbindelser till Göteborg.

Dagens avtal omfattar linjerna:

- 1 Ullstorp-Resecentrum-Ytterby
- 2 Resecentrum-Nedre Komarken-Ytterby
- 3 Resecentrum-Fontin-Resecentrum
- 303 Kärna-Ytterby-Kungälv
- 304 Håлта skola-Gategården-Ytterby
- 305 Kärna-Överön-Kärna
- 306 Rörtången-Kode-Kungälv
- 308 Grandalen-Kareby-Kungälv
- 309 Aröd-Solberga-Kareby-Kungälv
- 310 Håltet-Göteborg Landsbygdslinje
- 313 Kärna-Kovikshamn-Vedhall-Kärna
- 319 Stora Höga-Jörlanda-Kode-Kungälv
- 320 Tjuvkiel-Kärna-Säve-Göteborg
- Mexp Marstrand-Ytterby-Göteborg
- 311 Kareby-Bäckebo-Svingeln

Dagens linjenät

År 2019 genomfördes ca 1,3 miljoner resor inom trafikavtalen 6278 och 6279, varav 44% med periodkort, 22% med enkelbiljetter och 34% med skolkort. Trafikvolymen uppgick 2019 till ca 1,7 miljoner tidtabellskilometer och trafikerades med 20 fordon.

Nuvarande trafikavtal 6279 innehas av Bivab och omfattar landsbygdstrafik men även tätortstrafik och några regionala linjer med direktförbindelser till Göteborg. I avtalet ingår även viss anropsstyrd trafik på linjerna för vissa lågbelagda turer vid t ex skollov eller helger. Nuvarande trafikavtal 6278 innehas också av Bivab och omfattar en regional linje 311, med sträckning Kareby - Göteborg via Rollsbo industriområde och Kungälv Resecentrum vidare till Göteborg/Svingeln via Klareberg och Bäckebo köpcentrum. Avtal 6278 består därutöver av ett antal skollinjer som inte omfattas av beslut om allmän trafikplikt.

Resandebhov i Kungälv

I Kungälv bor många invånare i småhus, områden med en högre andel flerbostadshus är främst centrala Kungälv, Ytterby, Kärna och Marstrand. Generellt finns det ett lägre bilinnehav i Kungälv/Ytterby tätort jämfört med andra delar av kommunen.

Kommunens större verksamhetsområden utgörs av Rollsbo i anslutning till Kungälvs tätort, samt längs stråket mellan Gamla och nya E6 norr ut, mellan Kungälv och Kareby, samt utmed Diserösvägen i Kungälvs tätort. Viss blandbebyggelse kan hittas inte minst i centrala Kungälv men även i t ex centrala Ytterby, Marstrand samt i centrala Diseröd. I övrigt utgörs Kungälv primärt av så kallade boendeområden.

Det finns ett antal identifierade målpunkter i Kungälvstrafiken, vilka samtliga ligger i anslutning till kollektivtrafikstråken, till exempel Kungälvs resecentrum, Kode station, Ytterby station, Kongahälla (handelsområde) och Kungälvs sjukhus. Andra viktiga målpunkter är skolor och arbetsplatser i kommunen.

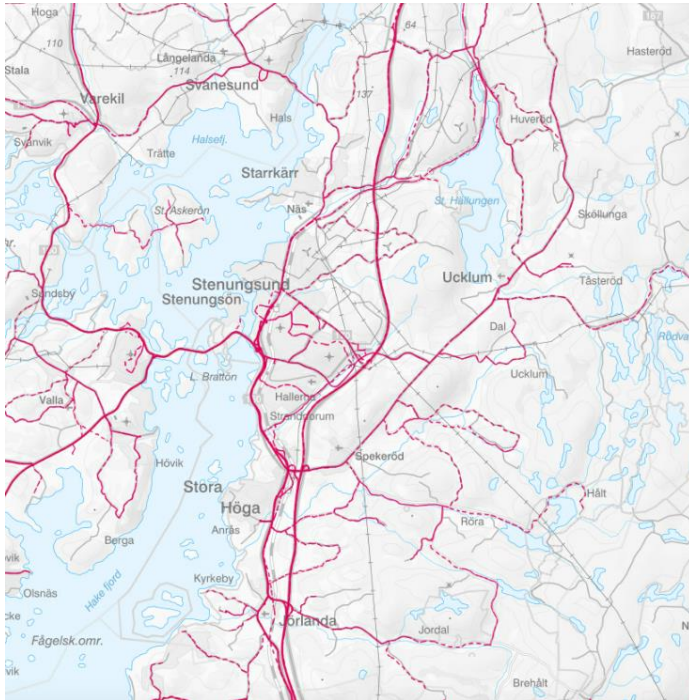
2.3 Stenungsund

Dagens Stenungsundsavtal innehas av Ellös buss och består av tätortstrafik och landsbygdstrafik.

Dagens avtal omfattar linjerna:

- 1 Stenungsund–Doteröd-Munkeröd-Stenungsund
- 2 Stenungsund-Torpsvägen-HasselbackenStenungsund
- 3 Stenungsund-Hallerna-Högenorum-Stenungsund
- 4 Stenungsund-Kolhättan
- 5 Stenungsund-Höviksnäs
- 13 Stationen-Hallerna-Högenorum-Stationen
- 331 Stenungsund-Kolhättan-Ljungskile
- 332 Stenungsund-Ucklum-Ljungskile
- 333 Stenungsund-Västersjön-Lilla Edet
- 334 Stenungsund-Svenshögen-Stora Höga
- 336 Stora Höga-Svartedalen-Jörlanda
- 337 Stenungsund-Stripplekärr-Talbo
- 340 Närbuss Servicebuss

Dagens linjenät.

År 2019 genomfördes ca 680 000 resor inom trafikavtalet, varav 52% med periodkort, 16% med enkelbiljetter och 32% med skolkort. Trafikvolymen uppgick 2019 till ca 1,3 miljoner tidtabellskilometer och trafikerades med 15 fordon.

Tätortstrafiken innefattar Stenungsund tätort samt området Höviksnäs i Tjörns kommun. Uppdraget är i första hand att säkerställa resmöjligheter från det lokala upptagningsområdet till mål- och knutpunkter som Stenungstorg och Stenungsunds Resecentrum, där det finns möjlighet att genom byte resa vidare med exempelvis expressbusstrafik eller Bohuståget.

Landsbygdstrafiken försörjer landsbygden med kollektivtrafik i syfte att mata in till de större orterna och/eller bytespunkterna. Trafiken är delvis uppbyggd på skolbarns resebehov och trafikerar vanligtvis en eller flera skolor. Landsbygdstrafiken skapar idag också resmöjligheter mellan Stenungsund och Lilla Edet respektive Ljungskile, dit även tåget går.

Resandebehov i Stenungsund

I Stenungsunds kommun bor många i småhus. De områden som sticker ut med en högre andel boende i flerbostadshus är de centrala delarna av Stenungsund, Svenshögen och även i centrala Jörlanda.

Generellt finns det ett lägre bilinnehav utmed Kuststråket och i centrala Stenungsund och ett högre bilinnehav i de östra delarna av kommunen som också är betydligt glesare befolkningsstrukturmässigt.

Kommunens större verksamhetsområden utgörs främst av området norr om centrala Stenungsund samt Munkeröd. Även i Stora Höga och Spekeröd finns områden som är

utpräglade verksamhetsområden. I centrala Stenungsund finns en tydlig blandbebyggelse. I övrigt utgörs Stenungsunds kommun primärt av boendeområden.

Identifierade målpunkter i Stenungsund är till exempel Stenungsunds station, Stora Höga station, Svenshögen station, Stenungstorgs-området och Stenungsbadet. Utöver dessa är skolorna i kommunen viktiga målpunkter både för elevernas resor och arbetspendling.

3. Framtida trafik

Den framtida trafiken i Dalsland, Kungälv och Stenungsund utgår från de förstudier som Västtrafik gjort. Gemensamt för trafiken i alla tre geografiska områden är att ett antal linjer som idag främst nyttjas för skolresor avvecklas och övergår till skoltrafik.

I trafiken i Dalsland ingår regional trafik samt landsbygdstrafik i de sex Dalslands-kommunerna; Bengtsfors, Ed, Färgelanda, Mellerud och Åmål samt Vänersborg. En del av linjerna i avtalet har uppdrag utanför Dalsland för att skapa förbindelser till Trollhättan och Uddevalla samt Säffle och Årjäng i Värmland. Trafiken startar i augusti 2023.

Utmaningen i Dalsland ligger under kommande tioårsperiod främst i att bibehålla dagens resandevolymer än att öka den. Inom tätorterna och utmed stråken finns en viss potential att öka andelen hållbara resor genom åtgärder som främjar gång och cykel. För att bibehålla dagens resande krävs en vidare satsning på de prioriterade stråken med taktfasta tidtabeller, bra öppettider, vidare satsning på pendelparkeringar och rimliga restider som möjliggör kollektiva resor mellan tätort och kommunhuvudort, mellan kommunhuvudorter samt till de regionala pendlingsnaven Uddevalla och Tvåstad.

I trafiken i Kungälv ingår tätortstrafik och landsbygdstrafik, med trafikstart år 2024. Då Kungälvs kommun har utbyggnadsplaner för förtätning, främst utmed befintliga kollektivtrafikstråk finns det förutsättningar för att underlaget för den befintliga kollektivtrafiken kommer att öka. Utbyggnaden kommer dock att ske över tid och det bedöms inte finnas behov av utökad trafik i samband med trafikstart i nytt avtal. Strukturerade system med tydliga linjesträckningar är viktigt för att kunna skapa ett kollektivtrafiksystem som är skalbart och som kan växlas upp när behov finns.

I trafiken i Stenungsund ingår tätortstrafik och landsbygdstrafik med trafikstart år 2023. Då Stenungsunds kommun har utbyggnadsplaner för förtätning, främst utmed befintliga kollektivtrafikstråk finns det förutsättningar för att underlaget för den befintliga kollektivtrafiken kommer att öka. Under avtalsperioden kommer också ett resecentrum att byggas i närhet till Stenungstorgs-området. Detta bedöms vara positivt för kollektivtrafikens och öka attraktiviteten.

Strukturerade system med tydliga linjesträckningar är viktigt för att kunna skapa ett kollektivtrafiksystem som är skalbart och som kan växlas upp när behov finns.

Förutsättningar för framtida trafik

De nuvarande trafikavtalen Dalsland, Kungälv och Stenungsund som Västtrafik nu söker trafikplikt för kommer att utformas och paketeras i enlighet med regionalt kollektivtrafikförsörjningsprogram för 2021-2025, Västtrafiks miljö- och klimatstrategi, Västtrafiks strategi för kollektivtrafik på jämlika villkor, Målbild Tåg 2035 samt Landsbygdsutredningen. Även långsiktiga resandeprognoser med hänsyn till Covid-19 behöver vägas in. Indelningen av trafik i olika trafikåtaganden och framtida avtal kommer att beslutas under upphandlingsprocessen.

4. Drivmedel

Rekommendationerna för val av drivmedel är baserade på Västtrafiks miljöplan, som syftar till att uppfylla målen i Västra Götalandsregionens miljö- och klimatstrategi. Detta innebär eldrift i tätortstrafiken och i första hand gasdrift i landsbygdstrafiken. Dock kommer det för delar av trafiken i Dalsland vara nödvändigt att även möjliggöra att annat drivmedel används, då det endast finns en potentiell leverantör av vissa buss-typer med biogasdrift. Tätortstrafiken i Kungälv och Stenungsund kommer att köras med fem, respektive tre tursatta elfordon. Dessa ska endast depåladdas, vilket innebär att inga platser för pantografladdning kommer att uppföras i linjenätet. Övrig trafik inom avtalen ska i första hand köras på biogas. Sammantaget är detta i enlighet med den regionala miljö- och klimatstrategin.

Miljöomställningen till de prioriterade drivmedlen är i viss mån en kostnadsdrivare i upphandlingen. Omställning till elbussar i tätortstrafiken påverkar fordonskostnaderna och innebär även kostnader för trafikföretagen i samband med investeringar i laddinfrastruktur på depåerna. Detta kompenseras delvis genom en lägre driftskostnad på elfordonen.

För trafiken på landsbygd förväntas omställningen från biodiesel till biogas också generera en ökad investeringskostnad i fordon och infrastruktur samt en ökad rörlig kostnad.

Västtrafik avser inte att villkora eller anvisa någon depå för någon del av trafiken inom avtalen.

5. Finansiering och resurskonsekvenser av beslutet

Västtrafik beräknar att de satsningar som görs ryms inom Västtrafiks långtidsprognos. I Västtrafiks långtidsprognos har kostnadsökningar för miljöomställning beräknats kompenseras genom positiva upphandlingseffekter. I och med pandemins påverkan på kollektivtrafiken råder idag osäkerhet kring trafikföretagens investeringsförmåga och riskbenägenhet vilket kan komma att påverka konkurrenssituationen och anbudspriserna.

6. Resultat av genomförda samråd inför upphandling

Inför upphandling undersöks om intresse finns hos trafikföretagen att bedriva kommersiell trafik. Detta sker genom samråd inför upphandling (SIU).

Västtrafik bjöd under våren 2021 in trafikföretag att delta på SIU. Tolv trafikföretag anmälde sitt intresse att delta.

Den 12 mars 2021 genomfördes ett gemensamt samråd där samtliga anmälda trafikföretag och en representant för kollektivtrafikmyndigheten deltog. Trafikföretagen gavs möjlighet att anmäla sig till enskilda samråd. Tio trafikföretag önskade ha enskilda samråd, vilka genomfördes under vecka 13-15 2021.

Vid samråden ställdes frågan till trafikföretagen om de ansåg att någon del av den aktuella trafiken skulle kunna utföras helt på kommersiell grund.

Inget trafikföretag framförde att hela eller delar av trafiken skulle kunna vara intressanta att köra kommersiellt i egen regi. Inget annat intresse av att bedriva trafiken kommersiellt har anmälts till Västtrafik eller kollektivtrafikmyndigheten.

7. Västtrafiks rekommendation

Med åberopande av vad ovan anförts avseende:

- trafikens syfte, vilket överensstämmer med Trafikförsörjningsprogrammets mål och strategier,
- att inget intresse visats för att utföra trafiken i kommersiell regi,
- att inget önskemål om att undanta trafik från trafikpliktsbeslut har framförts,

rekommenderar Västtrafik kollektivtrafiknämnden i Västra Götaland att fatta beslut om allmän trafikplikt för den ovan beskrivna trafiken.

Trafikpliktsbesluten utgår i princip från nuvarande trafik, men omfattar möjlighet till utökad och förändrad trafik på längre sikt i enlighet med regionala kollektivtrafikmyndighetens trafikförsörjningsprogram.

7.1 Sammanfattning

- Upphandlingen omfattar sammantaget ca 70 bussar i de befintliga trafikavtalen Dalsland, Kungälv och Stenungsund.
  - I Dalsland utförs ca 780 000 resor årligen. Trafiken bedrivs med 35 bussar som år 2019 körde 4,2 miljoner kilometer.
  - I Kungälv utförs ca 1,3 miljoner resor årligen. Trafiken bedrivs med 20 bussar som år 2019 körde 1,7 miljoner kilometer.
  - I Stenungsund utförs ca 680 000 resor årligen. Trafiken bedrivs med 15 bussar som år 2019 körde 1,3 miljoner kilometer.
- Trafiken i de nuvarande avtalen Dalsland, Kungälv och Stenungsund som Västtrafik ska upphandla utformas i enlighet med Regionalt Kollektivtrafikförsörjningsprogrammet för 2021-2025, Västtrafiks miljö- och klimatstrategi, Västtrafiks strategi för kollektivtrafik på jämlika villkor, Målbild Tåg 2035 samt Landsbygdsutredningen.
- Drivmedel i enlighet med miljö- och klimatstrategin – el för stadstrafiken och gas för landsbygdstrafik, där så är möjligt med avseende på tillgängliga fordon på marknaden.
- I Västtrafiks långtidsprognos har kostnadsökningar för miljöomställning beräknats kompenseras genom positiva upphandlingseffekter. Pandemins effekter på kollektivtrafiken kan dock komma att påverka konkurrenssituationen och anbudspriserna.
- Inget trafikföretag har anmält intresse för att köra hela eller delar av trafiken kommersiellt i egen regi.
- Västtrafik rekommenderar Kollektivtrafiknämnden i Västra Götaland att fatta beslut om allmän trafikplikt för den ovan beskrivna trafiken.

//